

Instruktørhåndboken - Del A

Versjon 1.6.6

Foto Roger Holm

Instruktørens kompetanse

Instruktørhåndboken del A

Innhold

1. Oppgaver og privilegier	3
1.1 Instruktørklasser	3
2. Forlengelse og fornyelse av instruktørrettighet.....	4
3. Kompetansevurdering (AoC)	4
3.1 Generelt om kompetansevurdering (AoC)	4
3.2 Øvelsesmomenter for kompetansevurdering (AoC)	5
4. Innhold på oppdateringsseminar	6
5. Krav til kontinuerlig erfaring for sportsflygere	7
6. Fornyelse av utgått rettighet.....	7
7. Liste over programmer og sjekklister	8

Endringslogg for IHB Del A:

V. 1.6.6 (10.02.2026):

Oppdatering av lenker og referanser

V. 1.6.5 (11.08.2025 - basert på endringer i SFHB 9.0.3):

Side 4: Kap. 3 innledning jf. SFHB 4.9.5.1 bokstav d)

Side 7: Kap. 5 bokstav d) og c)

Side 7: Kap. 6 bokstav a)

V. 1.6.4 (03.11.2024):

Side 3: Kap. 1 Oppgaver og privilegier. Hva instruktøren og flygeren gjør.

V. 1.6.3 (09.02.2024):

Side 7: Kap. 5 bokstav a) punkt 3) gjennomført oppfriskningstrening ...

Side 7: Kap. 6 bokstav b) 12 måneder rettet til 24 måneder ...

1. Oppgaver og privilegier

Progresjonssjekk, solosjekk, skolesjekk, ferdighetsprøve, passasjerutsjekk og ferdighetskontroll følger samme etablerte standard som før, men det er noen endringer i betegnelsene slik at de sammenfaller med begrepene innen motorflyging. Kompetansevurdering (AoC) av sportsfly-instruktører følger samme mal som for motorflyinstruktører, og referansene er hentet fra nærmere angitte EASA dokumenter. I teksten er det referert til del 1 til 4, og dette gjelder dette dokumentet.

Instruktør/kontrollanten

- gjør alle attesteringer i kandidatens personlige loggbok, og
- sender inn signert skjema til postmottak@nlf.no for ny rettighet og oppdatert FTS og språkprøve. Det oppdaterte flygebeviset vil etter kort tid være tilgjengelig på idrettens systemer.

Flygeren

- sender inn legeattesten til NLF hver gang den er fornyet, og
- skriver ut et oppdatert flygebevis når det foreligger
 - en ny legeattest på idrettens systemer, og
 - en ny rettighet for kategori og passasjertillatelse, og
 - en forlengelse av flytelefonistsertifikat og oppdatert språkprøve, og
- sørger for at loggføring av utsjekker, forlengelser og obligatoriske deltagelser er oppdatert.

1.1 Instruktørklasser

a) **Instruktør med begrensede rettigheter – MBR (IK-3)** kan:

- 1) utføre praktisk instruksjon til flygebevis etter skolesjefens anvisninger, og
- 2) instruere i type-/modellutsjekk for elever og rettighetsinnehavere på de sportsflytyper instruktøren har rettighet til å gi utsjekk på, og
- 3) autorisere soloflyging for elever med bestått soloutsjekk etter gjennomført risikovurdering i henhold til prosedyre fastsatt av sportsflyseksjonen.

b) **Instruktør uten begrensninger (IK-2)** kan:

utføre selvstendig praktisk instruksjon til en rettighet for medlemmer av NLF Sportsflyseksjonen i alle seksjonens klubber som har gyldig skoletillatelse i henhold til gjeldende bestemmelser og angjeldende klubbs regler,

- 1) autorisere første soloutsjekk, og
- 2) foreta oppfriskningsflyging for forlengelse av en rettighet, og
- 3) foreta passasjerutsjekk,
- 4) sjekke seg selv ut på sportsfly innenfor den kategori som sportsflybeviset gjelder for, og
- 5) instruere i flytypeutsjekk i de typene som han/hun har utsjekk på, og
- 6) utføre deler av den praktiske trainingen ved klubbseleksjon eller instruktørkurs i samråd med den ansvarlige kontrollanten, og
- 7) ha verv som skolesjef.

c) **Kontrollant (IK-1)** har samme privilegier som IK-2 og kan i tillegg:

- 1) foreta ferdighetsprøve («skill test»),
- 2) foreta ferdighetskontroll («proficiency check»), og
- 3) ha ansvaret for den praktiske utdanningen i forbindelse med klubbseleksjon eller instruktørkurs etter programmet som er definert av NLF sportsflyseksjonen.

d) **Seniorkontrollant** kan foreta:

- 1) ferdighetsprøve («skill test») for instruktørrettighet
- 2) kompetansevurdering av instruktører (AoC)
- 3) virksomhetstilsyn av en norsk sportsflyklubb

2. Forlengelse og fornyelse av instruktørrettighet

Dette avsnittet er hentet fra sportsflyhåndboken utgave 8, punkt 4.9.7, og beskriver hvordan instruktører og kontrollanter forlenger eller fornyer sine rettigheter.

(Referanse EASA FCL.940.FI «Part FCL (IR + AMC & GM)», aug. 2020)

a) Forlengelse

- 1) For å forlenge gyldigheten på instruktørrettigheten, skal innehavere oppfylle minst to av de tre følgende krav før utløpsdatoen for instruktørrettigheten (gjennomført de siste 36 mndr):
 - i. ha fullført minst 50 timers flygeinstruksjon som instruktør eller kontrollant
 - ii. ha dokumentert deltagelse på sportsflyseksjonens oppdateringsseminar for instruktører
 - iii. ha bestått en kompetansevurdering (AoC) i samsvar med instruktørhåndbokens del A i perioden 12 måneder umiddelbart før utløpsdatoen for instruktørrettigheten
- 2) For minst annenhver forlengelse skal innehavere av den aktuelle instruktørrettigheten bestå en kompetansevurdering (AoC) i samsvar med instruktørhåndbokens del A, punkt 3.

b) Fornyelse

Hvis instruktørrettigheten er utløpt, skal søkeren innen en periode på 12 måneder før søknadsdatoen for fornyelsen fullføre instruktøroppdatering som instruktør, og fullføre en kompetansevurdering (AoC) i samsvar med instruktørhåndbokens del A, punkt 3.

3. Kompetansevurdering (AoC¹)

Kapittel 3 beskriver hvordan en seniorkontrollant skal kontrollere eller prøve nye og eksisterende sportsflyinstruktører for å sikre at de innehar den nødvendige kompetansen til å foreta tilfredsstillende utdanning, ferdighetskontroller og ferdighetsprøver for sportsflyrettigheter.

En seniorkontrollant har hele landet som arbeidsområde. For å være uhildet og nøytral skal en prinsipielt kun betjene instruktørkandidater fra andre klubber og miljøer, og unngå kontroller og prøver i eget miljø. Dersom dette er vanskelig å overholde skal det sendes en begrunnet forespørsel til post@nlf.no om forhåndstillatelse.

Jf. AMC1/AMC3 FCL.935 i «AMC and GM to Part FCL», Annex to ED Decision 2011/016/R.

3.1 Generelt om kompetansevurdering (AoC)

(a) Format og søknadsskjema for vurdering av kompetanse bestemmes av sportsflyseksjonen.

(b) Det luftfartøyet som brukes til kompetansevurderingen (AoC) skal oppfylle krav til skolefly.

(c) I det luftfartøyet som brukes til kompetansevurderingen (AoC) fungerer seniorkontrollanten som fartøysjef. Under omstendigheter som er godkjent av seniorkontrollanten, kan en kandidat med gyldig rettighet fungere som fartøysjef for flyturen jf. SFHB 4.9.5.1 bokstav c).

(d) Under ferdighetskontrollen i del 3 tar kandidaten setet som normalt brukes av instruktøren. Seniorkontrollanten fungerer som «elev». Kandidaten skal forklare de aktuelle øvelsene og demonstrere hvordan de utføres til «eleven» der det er aktuelt. Deretter utfører «eleven» de samme manøvrene (dette kan inkludere typiske feil fra uerfarne elever). Det forventes at kandidaten retter feil muntlig eller, om nødvendig overtar seniorkontrollanten fysisk.

¹ Assessment of Competence

(e) Evaluering av kompetansen bør også omfatte ytterligere demonstrasjonsøvelser, slik det er bestemt av seniorkontrollanten og avtalt med kandidaten før vurderingen. Disse tilleggsøvelsene skal være relatert til utdanningskravene til den aktuelle instruktørrettigheten.

(f) Alle fire delene skal være fullført innen en periode på 6 måneder umiddelbart før utløpsdato. Imidlertid skal alle delene, der det er mulig, være fullført samme dag. I prinsippet krever en underkjent øvelse en ny test som dekker alle øvelser innenfor den samme delen. Seniorkontrollanten kan avslutte vurderingen når som helst hvis de mener at det er nødvendig med en ny prøve.

3.2 Øvelsesmomenter for kompetansevurdering (AoC)

a) Vurdering av kompetansen inndelt i fire deler

Del 1 – Teoretiske kunnskaper - muntlig		
1.1	Lover og bestemmelser inkludert sportsflyhåndboken	
1.2	Fly- og motorlære	
1.3	Ytelser og flygeplanlegging	
1.4	Menneskelige ytelser og begrensninger	
1.5	Meteorologi	
1.6	Navigasjon	
1.7	Operasjonelle prosedyrer	
1.8	Flygeteori	
1.9	Adminstrasjon av skolen	

Del 2 – Briefing		
2.1	Hvordan kandidaten presenterer visuelt	
2.2	Teknisk nøyaktighet	
2.3	Tydelighet på forklaringer	
2.4	Tydelighet på språk og diksjon	
2.5	Instruksjonsteknikk	
2.6	Bruk av modeller og hjelpemidler	
2.7	Engasjering av eleven	
2.8	Demonstrere vekt og balanseberegning	

Del 3 – Praktisk flyging		
3.1	Hvordan kandidaten legger opp demonstrasjonene	
3.2	Snakke samtidig med å demonstrere	
3.3	Korrigere muntlig eller om nødvendig, overta fysisk	
3.4	Håndtere luftfartøyet	
3.5	Instruksjonsteknikk	
3.6	Airmanship og sikkerhet	
3.7	Bruk av luftrom	

Del 4 – Debrief		
4.1	Hvordan du presenterer visuelt	
4.2	Teknisk nøyaktighet	
4.3	Tydelighet på forklaringer	
4.4	Tydelighet på språk og diksjon	
4.5	Instruksjonsteknikk	
4.6	Bruk av modeller og hjelpemidler	
4.7	Engasjering av eleven	

- b) Del 1, en muntlig kunnskapsprøve for av vurdering av kandidatens kompetanse, gjelder for alle instruktører. Søkeren blir testet muntlig av en seniorkontrollant om sine kunnskaper fra utvalgte punkter i del 1, og grunnleggende instruktørkompetanse slik det undervises på instruktørkursene.
- c) Del 2, 3 og 4 inneholder øvelser for å demonstrere evnen til å være instruktør (for eksempel demonstrasjon av øvelser) valgt av seniorkontrollanten fra pensumet til instruktørkursene. Søkeren skal demonstrere sine egenskaper som instruktør, inkludert briefing, flygeinstruksjon og debrief.
- d) Det skal foretas vekt og balanseberegning på egnet skjema eller app før hver flytur basert på flyets tomvektsoppgave, antall kilo drivstoff om bord og vekt på hver person.

4. Innhold på oppdateringsseminar

Kapittel 4 beskriver hvilket program instruktører og kontrollanter skal gjennomgå i det periodiske oppdateringsseminaret for instruktører. For punkt 4 er referansene hentet fra AMC1 FCL.940.FI i dokumentet «AMC and GM to Part FCL», Annex to ED Decision 2011/016/R.

Oppfriskningstreningen for forlengelse av instruktørrettigheten skal gis som et seminar av NLF sportsflyseksjonen ved Operasjons- og Utdanningsutvalget. Minimumskriteriet for å delta på seminaret er beskrevet i punkt 2, bokstav a. Her følger nærmere informasjon om seminaret:

- 1) Oppdateringsseminarer bør ta behørig hensyn til geografisk beliggenhet, antall deltakere og periodisitet.
- 2) Slike seminarer skal gå i minst to dager (1 dag = 6 timer), og det vil være behov for oppmøte fra deltakerne under hele seminaret, inkludert separate arbeidsgrupper og workshops. Ulike aspekter, for eksempel å inkludere deltakere som har andre sertifikater, bør vurderes.
- 3) Tilstrekkelig erfarne instruktører som for tiden er involvert i flygetrening og med en praktisk forståelse av forlengelseskravene og gjeldende instruksjonsteknikker, bør inkluderes som foredragsholdere på disse seminarene.
- 4) Deltagerskjemaet skal fylles ut og undertegnes av arrangøren av seminaret som godkjent av sportsflyseksjonen etter oppmøte og tilfredsstillende deltakelse.
- 5) Innholdet i oppdateringsseminaret bør velges blant følgende:
 - (i) nye eller gjeldende regler eller forskrifter, med vekt på kunnskap om sikkerhetssystemet og operasjonelle krav;
 - (ii) undervisning og læring;
 - (iii) instruksjonsteknikker;
 - (iv) rollen som instruktør og bevisstgjøring på det totale ansvaret;
 - (v) nasjonale forskrifter (etter behov);
 - (vi) menneskelige faktorer;
 - (vii) flysikkerhet, hendelser og forebygging av ulykker;
 - (viii) airmanship;
 - (ix) juridiske aspekter og konsekvensregimet;
 - (x) navigasjonsferdigheter;
 - (xi) værrelaterte emner, inkludert distribusjonsmetoder;
 - (xii) ethvert tilleggstema valgt av vedkommende myndighet.

- 6) Formelle økter bør gi tid til presentasjoner og relaterte spørsmål. Bruk av visuelle hjelpemidler anbefales, med interaktive videoer og andre læremidler (hvis tilgjengelig) for separate arbeidsgrupper og workshops.

5. Krav til kontinuerlig erfaring for sportsflygere

Dette avsnittet er hentet fra sportsflyhåndboken (SFHB) utgave 8, punkt 4.7.1, og beskriver hvordan sportsflygere skal forlenge eller fornye sine rettigheter.

a) Innehaver av sportsflybevis skal bare utøve rettighetene knyttet til dette når innehaveren de siste 24 måneder har:

- 1) minimum 12 timer flygetid som fartøysjef på sportsfly, og
- 2) gjennomført minst 12 selvstendige avganger og landinger, og
- 3) gjennomført oppfriskningstrening med instruktør etter veiledningsmateriell utgitt av sportsflyseksjonen, og
- 4) deltatt på klubbens flytryggingsmøte.

b) Dersom ikke alle kravene i bokstav a) punkt 1) til og med punkt 3) er oppfylt, skal innehaver av sportsflybevis

- 1) fullføre de resterende krav ved å fly med en instruktør etter veiledningsmateriell utgitt av sportsflyseksjonen, eller
- 2) gjennomføre en ferdighetskontroll («proficiency check») med en kontrollant.

c) Dersom ikke krav i bokstav a) punkt 4) er oppfylt, kan dette gjennomføres som videomøte i regi av klubbens flytryggingsleder, eller i annen relevant klubb

d) Innehaver av sportsflybevis med passasjerrettighet kan ta med passasjer når han/hun har utført fem selvstendige avganger og landinger siste 30 dager

e) Innehaver av sportsflybevis med rettighet for rorstyring, og som har flygetid på énmotors motorfly («single engine piston» – SEP) kan få kreditert:

- 1) timekravet i bokstav a) nr. 1
- 2) 50 prosent av avgangene og landingene som kreves i bokstav a) nr. 2.

6. Fornyelse av utgått rettighet

Dette avsnittet er hentet fra sportsflyhåndboken (SFHB) utgave 8, punkt 4.7.2, og beskriver hvordan sportsflygere skal forlenge eller fornye sine rettigheter.

a) Krav til fornyelse når en rettighet i sportsflybeviset har vært utløpt:

- 1) i mindre enn 12 måneder. En ferdighetskontroll («proficiency check») med en kontrollant skal være gjennomført innenfor de siste 12 måneder
- 2) etter 12–36 måneder. Det skal avlegges en ny teoriprøve med fem spørsmål fra hvert fag (TP45) og en ferdighetskontroll («proficiency check») registrert på TMS med en kontrollant
- 3) mer enn 36 måneder. Det skal avlegges en ny teoriprøve med syv spørsmål fra hvert fag (TP63) og gjennomføre en ferdighetsprøve («skill test») registrert på TMS med en kontrollant

b) Gjennomføring av flytryggingsmøte dersom registrert deltagelse er eldre enn 12 måneder etter fristen gitt i kapittel 4.7.1 bokstav a, kan skje elektronisk i regi av klubbens flytryggingsleder

7. Liste over programmer og sjekklister

Flygerutdanning (se hjemmesiden - Flygerutdanning)

- 7.1 Treningsprogram for rorstyring
- 7.2 Treningsprogram for vektskift (beholder den eksisterende versjonen inntil videre)
- 7.3 Treningsprogram for gyroplan (beholder den eksisterende versjonen inntil videre)
- 7.4 Program for progresjonssjekk
- 7.5 Program for solosjekk
- 7.6 Program for skolesjekk
- 7.7 Sjekkliste for passasjerutsjekk
- 7.8 Sjekkliste for ferdighetskontroll (for hver kategori)
- 7.9 Sjekkliste for ferdighetsprøve (for hver kategori)

Ny og oppdatert side kommer samtidig med nytt sikkerhetssystem:

Instruktørutdanning (se hjemmesiden - Instruktørutdanning)

Søknadsskjema for Instruktørutdanning

Søknad til instruktørutdanning

Instruktørhåndbok del A (Privilegier, forlengelser, kompetanse)

Instruktørhåndbok del B (Selvstudium om rollen som instruktør)

Instruktørhåndbok del C (Kontrollanter for flytelefoni og språk)

Det er utarbeidet et program for instruktørtilvenning, og som tar med seg elementer fra kompetansevurdering (AoC) og standardisering av grunnskoling. Se Veiledning (6 sider) på hjemmesiden Instruktørutdanning.

– Siste side Instruktørhåndboken del A –